
Accountantsverslag 2013

Een jaar vol ontwikkelingen

GGD Drenthe

10 april 2014

Aan het algemeen bestuur van de GGD Drenthe
T.a.v. de heer B. Anker
Postbus 144
9400 AC ASSEN

10 april 2014

Referentie: SJD/e0321048/WS/vg

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Met genoegen presenteren wij u ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2013 van de GGD Drenthe. Dit rapport bevat de belangrijkste bevindingen uit de controle van uw jaarrekening. Wij hebben de inhoud van dit verslag op 17 februari 2014 besproken met de controller en de interim-directeur. Daarnaast is het concept rapport op 7 maart met dagelijks bestuur besproken. De uiteindelijke afwikkeling van onze controle is daarbij aanzienlijk vertraagd door onduidelijkheden in de wet- en regelgeving ten aanzien van de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

In de rapportage gaan wij onder andere in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle en geven onze visie op de financiële situatie. Daarnaast besteden wij specifiek aandacht aan de interne beheersing.

Mocht u nog vragen hebben, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om u en uw medewerkers te bedanken voor de medewerking die we ontvangen hebben tijdens onze controle.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

S.J. Dul MSc RA
Director

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Zuiderzeelaan 53, 8017 JV Zwolle, Postbus 513, 8000 AM Zwolle
T: 088 792 00 38, F: 088 792 94 61, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Samenvatting

1. Een goedkeurende verklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid

- 1.1 Wij hebben een goedkeurende verklaring afgegeven
- 1.2 Uit controle op getrouwheid blijkt beperkte tekortkoming inzake afschrijvingslasten
- 1.3 Uit de controle op rechtmatigheid blijkt tekortkoming naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen
- 1.4 Schatkistbankieren in 2014 ingevoerd
- 1.5 Actief gestuurd op WNT, onduidelijkheid in wetgeving zorgt voor mogelijk aandachtspunt 2014
- 1.6 Reservesystematiek voldoet nog niet geheel aan het BBV, begroting 2014 dient te worden aangepast
- 1.7 In 2013 extra afschrijvingen op activa door verhuizing
- 1.8 Overgang 0 – 4 jarigen per 1 januari 2014, frictiekosten al verwerkt in 2013
- 1.9 Door het dagelijks bestuur zijn de volgende schattingen gemaakt

2. Grip op uw financiële positie

- 2.1 De GGD weet haar financiële positie in evenwicht te houden
- 2.2 Kwaliteit paragraaf weerstandsvermogen is daadwerkelijk verbeterd
- 2.3 Andere opzet jaarverslaggeving biedt meer financieel inzicht

3. De interne beheersing van de GGD Drenthe is van voldoende niveau

- 3.1 Enkele aandachtspunten in de interne beheersing openstaand
 - 3.2 Invoering SEPA
 - 3.3 De IT-omgeving is van voldoende niveau maar kent wel aandachtspunten
 - 3.4 Afsluitingsproces niet efficiënt verlopen, achterstanden administratie aandachtspunt
 - 3.5 Geen aanwijzingen van fraude, PwC voldoende onafhankelijk
- Nieuwe Nederlandse regelgeving inzake onafhankelijk heeft impact op onze relatie

1. Een goedkeurende verklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid

1.1 Wij hebben een goedkeurende verklaring afgegeven

Wij hebben onze werkzaamheden uitgevoerd op de jaarrekening 2013 van de GGD Drenthe. Deze jaarrekening toont een totaal eigen vermogen van € 2.634.000, een balanstotaal van € 5.195.000 en een resultaat na bestemming van € 584.000.

We hebben een goedkeurende controleverklaring (zowel getrouwheid als rechtmatigheid) afgegeven met betrekking tot de jaarrekening 2013, zoals deze is opgesteld door het dagelijks bestuur, onder voorbehoud van de goedkeuring van deze jaarrekening door het algemeen bestuur.

1.2 Uit controle op getrouwheid blijkt beperkte tekortkoming inzake afschrijvingslasten

Wij voeren de jaarrekeningcontrole uit om een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening als geheel te vormen, zoals bedoeld in artikel 213, tweede lid van de Gemeentewet. Het is niet de doelstelling van de jaarrekeningcontrole om zekerheid te verschaffen over de kwaliteit van de interne organisatie. De controle van de jaarrekening bestaat uit een combinatie van controlewerkzaamheden, waaronder risicoanalyse, cijferbeoordelingen, beoordeling van de administratieve procedures en het daarmee samenhangende systeem van interne beheersingsmaatregelen en gegevens gerichte controlewerkzaamheden. De samenstelling en omvang van die werkzaamheden zijn noodzakelijk voor het verkrijgen van dit oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid.

Tijdens onze controlewerkzaamheden maken wij gebruik van de rapporterings- en goedkeuringstoleranties zoals opgenomen in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden ('BADO'), deze zijn in overeenstemming met het door u vastgestelde controleprotocol d.d. 17 december 2012 voor de periode 2012 - 2015.

Dit houdt in dat wij een goedkeurende controleverklaring kunnen afgeven als de geconstateerde fouten minder zijn dan 1% (€ 149.000) en de onzekerheden minder zijn dan 3% (€ 447.000) van de totale werkelijke lasten in de jaarrekening. Daarnaast gelden ten aanzien van de naleving van de WNT specifieke controletoleranties (conform het controleprotocol WNT).

Uit onze controle is gebleken dat de afschrijvingslasten per saldo € 12.000 te laag zijn verantwoord. Dit als gevolg van een tekortkoming in de activamodule. Deze tekortkoming blijft ruim binnen de tolerantiegrens voor getrouwheid, derhalve hebben wij een goedkeurende verklaring op dit aspect afgegeven.

1.3 Uit de controle op rechtmatigheid blijkt tekortkoming naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen

In 2013 zijn door de GGD rechtmatigheidsonderzoeken uitgevoerd. De nadruk ligt bij deze controle voornamelijk op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen (conform voorgaande jaren). In het kader van rechtmatigheid is daarnaast per 1 april 2013 de Aanbestedingswet van kracht geworden.

Door de GGD zijn conform voorgaande jaren adequate interne controles uitgevoerd op de Europese aanbestedingen.

Wij hebben kennisgenomen van de uitkomsten van de uitgevoerde interne controles, alsmede hebben wij zelfstandig een controle verricht op de naleving van de regelgeving. Op basis van onze werkzaamheden komen wij tot de conclusie dat er één contract (conform voorgaande jaren) onterecht niet Europees is aanbesteed. Door de GGD is bewust ervoor gekozen het contract in 2014 samen met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) aan te besteden. Hierdoor is dit contract in 2014 naar verwachting geen aandachtspunt meer. De tekortkoming in het kader van rechtmatigheid 2013 bedraagt voor dit contract € 80.000.

Door de GGD zijn geen interne controles uitgevoerd op de naleving van de Aanbestedingswet, derhalve hebben wij hierop zelfstandig aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd. Dit met name gericht op de vereisten uit de gids proportionaliteit ten aanzien van meervoudig onderhands en nationaal openbaar aanbesteden. Uit onze controle is gebleken dat een aantal inkoopopdrachten, verricht na 1 april 2013, onderhands zijn verleend. In het inkoopproces is niet altijd actief een onderbouwing aanwezig waarom van de vereisten in de Aanbestedingswet is afgeweken. Achteraf is alsnog door de GGD hiervoor een verklaring gegeven. Formeel is hiermee niet voldaan aan de aanbestedingswet. Dit hebben wij echter niet als financiële tekortkoming aangemerkt. Wel hebben wij het dagelijks bestuur om aandacht gevraagd ten aanzien van de naleving van de Aanbestedingswet.

Uit onze controlewerkzaamheden blijkt verder dat geen formeel inkoopbeleid is vastgesteld door de GGD. In het kader van sturen op inkoop en aanbestedingen (inclusief vaststellen naleving wettelijke vereisten) hebben wij het dagelijks bestuur aanbevolen om een inkoopbeleid vast te stellen waarin ook specifiek aandacht wordt besteed aan de inkoopregels onder de Europese aanbestedingsgrenzen en de vereisten uit de Aanbestedingswet.

Hierbij is het van belang met ingang van 2014 ook expliciet interne controles op de naleving van de Aanbestedingswet uit te voeren.

Ten aanzien van het aspect rechtmatigheid tellen de tekortkomingen op het gebied van getrouwheid ongesaldeerd mee (totaal € 12.000). In totaal bestaat derhalve een tekortkoming van € 92.000. Dit blijft binnen de door ons vastgestelde controletoleranties. Derhalve hebben we ook op het aspect rechtmatigheid een goedkeurende verklaring afgegeven.

1.4 Schatkistbankieren in 2014 ingevoerd

Per 16 december 2013 is schatkistbankieren van kracht geworden, waardoor de GGD Drenthe vanaf die datum verplicht is om haar overtollige liquiditeiten (boven een vastgestelde drempel) aan te houden bij het Rijk. Wij hebben vastgesteld dat er in 2013 nog geen gebruik is gemaakt van het schatkistbankieren. Hiermee is formeel niet rechtmatig gehandeld. Hieraan zijn echter geen financiële consequenties verbonden, derhalve hebben we dit niet als financiële onrechtmatigheid aangemerkt. Wij hebben vastgesteld dat vanaf 2014 de overtollige liquiditeiten wel via schatkistbankieren worden aangehouden bij het Rijk.

1.5 Actief gestuurd op WNT, onduidelijkheid in wetgeving zorgt voor mogelijk aandachtspunt 2014

Wij hebben op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) de naleving van de WNT door GGD Drenthe gecontroleerd. De WNT is van kracht vanaf 1 januari 2013. Door de GGD is in 2013 actief gestuurd om de wet na te leven. Dit aangezien in 2012 nog een overschrijding van de WOPT-norm had plaatsgevonden. Hiertoe zijn interne maatregelen genomen om eventuele overschrijdingen van de vastgestelde normen daadwerkelijk te voorkomen. Het is naar onze mening positief hoe de GGD hierop actief heeft gestuurd en het bestuur actief heeft geïnformeerd over mogelijke risico's.

De regelgeving is echter complex. In de loop van 2013 werd duidelijk dat de normen voor de uitvoering van de WNT niet altijd eenduidig waren. Hieraan is pas na afloop van het boekjaar invulling gegeven door de publicatie van de Beleidsregels toepassing WNT (26 februari 2014) en de Regeling bezoldigingscomponenten WNT (26 februari 2014). Bij besluit van de minister van BZK d.d. 12 maart 2014 is bijvoorbeeld besloten dat geen toezicht zal worden uitgeoefend op de naleving van de openbaarmakingsverplichting voor niet-topfunctionarissen zonder dienstbetrekking (inhuur). Ook accountants hoeven op dit onderdeel geen controle uit te voeren.

De GGD heeft de topfunctionarissen (de voormalige directeur en de directeur ad-interim) conform de voorschriften in de jaarrekening 2013 opgenomen. Hierbij wordt de directeur ad-interim ingehuurd. Voor de inhuur van topfunctionarissen gelden specifieke voorschriften in de WNT. Hierbij is een belangrijke voorwaarde dat de inhuur langer dan 6 maanden heeft plaatsgevonden. Indien dat het geval is dient te worden beoordeeld in hoeverre de WNT-norm wordt overschreden. De inhuur van de directeur ad-interim blijft over 2013 binnen de termijn van 6 maanden. Wel is in 2014 besloten om het contract met de directeur ad-interim te verlengen met één jaar.

Uit de regelgeving van de WNT blijkt een belangrijke onduidelijkheid over de interpretatie van de regels rondom inhuur van topfunctionarissen. Het is hierbij onduidelijk in hoeverre de inhuur in 2014 daadwerkelijk al bij het opstellen van de jaarrekening 2013 moet worden betrokken bij de bepaling of de directeur ad-interim meer dan 6 maanden is ingehuurd. Dit aspect is belangrijk aangezien dit gevolgen kan hebben voor de informatie die in de jaarrekening 2013 is opgenomen.

Hierbij lijkt de regelgeving en de uitleg van de regelgeving in enkele gevallen strijdig met elkaar. Op basis van een uitgebreide bestudering van de wet- en regelgeving en veel overleg met zowel directie als bestuur zijn wij tot de conclusie gekomen dat de informatie in de jaarrekening 2013 toereikend is. Op basis hiervan hebben wij een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2013 afgegeven.

Gezien de complexe regelgeving en mogelijke tegenstrijdigheden die daarin zitten, is het voor 2014 niet geheel duidelijk in hoeverre de GGD aan alle formele bepalingen van de WNT heeft voldaan. Wij hebben het dagelijks bestuur hierbij geadviseerd dit tijdig te laten uitzoeken door een arbeidsrechtelijk jurist. Dit mede gezien de complexe wet- en regelgeving.

1.6 Reservesystematiek voldoet nog niet geheel aan het BBV, begroting 2014 dient te worden aangepast

In 2012 hebben wij het aandachtspunt gerapporteerd dat de reservemutaties niet expliciet per reserve worden begroot. Daarmee is niet vast te stellen dat per reserve op individueel niveau geen overschrijding van de begrote onttrekking of dotatie heeft plaatsgevonden. De begroting 2013 was op dat moment al vastgesteld. Derhalve zijn in 2013 geen wijzigingen in de systematiek doorgevoerd. Wel zijn in de begroting 2013 de reservemutaties per programma begroot. Hiermee zijn de reservemutaties reeds meer gedetailleerd begroot.

Wij hebben de mutaties in de reserves expliciet gecontroleerd. Uit onze controlewerkzaamheden blijken de volgende bevindingen en aandachtspunten:

- De totale begrote mutaties in de reserves (€ 1.305.000) worden niet overschreden door de werkelijke mutaties (€ 900.000). Hiermee blijft de GGD op totaalniveau binnen de begroting.
- Op het programma Beschermen was een onttrekking begroot van € 66.000. Per saldo blijkt uit de jaarrekening 2013 echter een toevoeging van € 18.000. Op het programma Additioneel overschrijden de werkelijke stortingen in de reserves (€ 232.000) de begrote stortingen (€ 61.000).
- Als gevolg van de huidige inrichting van de begroting en jaarrekening kan niet worden vastgesteld in hoeverre de begrote mutaties per reserve worden overschreden. Op basis van het BBV mogen mutaties in reserves worden doorgevoerd tot aan het bedrag van de begroting per reserve.

- Naar wij hebben begrepen stuurt het bestuur op de totale begrote mutaties in de reserves. Aangezien de reservemutaties op totaalniveau binnen de begroting blijven, hebben wij de overschrijdingen op programmaniveau niet aangemerkt als onrechtmatigheid of tekortkoming op het gebied van getrouwheid. Door middel van het vaststellen van de jaarrekening door het algemeen bestuur worden de mutaties per reserve, zoals verwerkt in de jaarrekening 2013, alsnog geautoriseerd.
- Het is van belang dat in de begroting 2015 daadwerkelijk een onttrekking c.q. toevoeging per reserve wordt begroot. Daarnaast is het aan te bevelen om voor het jaar 2014 alsnog een specificatie van de begrote reservemutaties op te stellen per reserve en deze tussentijds door het algemeen bestuur te laten bekrachtigen. Op deze wijze kan dan in 2014 daadwerkelijk opvolging worden gegeven aan de geconstateerde aandachtspunten en wordt voldaan aan het BBV. De directie heeft ons toegezegd in 2014 opvolging te geven aan dit aandachtspunt.

1.7 In 2013 extra afschrijvingen op activa door verhuizing

In december 2013 is de GGD Drenthe naar het nieuwe pand aan de Mien Ruysweg in Assen verhuisd. Hierbij is een aantal activa niet meegegaan naar het nieuwe pand. In 2012 is al besloten om deze activa versneld af te schrijven. Hierdoor is zowel in 2012 als in 2013 extra afgeschreven op de activa. In 2013 is voor circa € 90.000 extra afgeschreven. Wij hebben op basis van het beschikbare huisvestingsplan vastgesteld dat het hier gaat om activa (o.a. computers) die niet zijn meegegaan naar het nieuwe pand. De extra last is hierbij juist in de jaarrekening 2013 verwerkt.

1.8 Overgang 0 – 4 jarigen per 1 januari 2014, frictiekosten al verwerkt in 2013

Per eind 2013 is een contract gesloten met Icare over de overgang van de gezondheidszorg voor 0 – 4 jarigen van 8 Drentse gemeenten naar de GGD Drenthe. Als gevolg hiervan wordt per 1 januari 2014 personeel overgenomen van Icare, maar worden ook diverse rechten en verplichtingen overgenomen (zoals leasecontracten, overname inventaris, huurcontracten). In de jaarrekening 2013 is onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen een toelichting opgenomen op de overgenomen rechten en verplichtingen. Tevens zijn de lasten als gevolg van de overname van verplichtingen ook opgenomen in de begroting 2014.

Op basis van het afgesloten contract dient de GGD € 56.000 aan frictiekosten te betalen aan Icare. De GGD heeft in de jaarrekening 2013 hiertoe al een schuld opgenomen. Dit aangezien het contract in 2013 is afgesloten. Hieruit ontstaat een kostenpost voor de GGD.

Deze is voorzichtigheidshalve toegerekend aan 2013. De kosten zijn daarbij direct gedekt door middel van een onttrekking uit de reserves. Wij kunnen instemmen met deze verwerkingswijze in de jaarrekening.

1.9 Door het dagelijks bestuur zijn de volgende schattingen gemaakt

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur belangrijke schattingen voor de verslaggeving maken en toelichten. Wij hebben de schattingen, die door het bestuur zijn gemaakt bij het opstellen van de programmarekening 2013, beoordeeld en geconcludeerd dat deze evenwichtig zijn. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met bijbehorende motivering.

Belangrijke schattingen	Beoordeling		Toelichting
	2013	2012	
Afschrijvingen	●	●	De afschrijvingspercentages zijn door ons beoordeeld. Hieruit komen geen bijzonderheden naar voren. Ook in 2013 is een extra afschrijving toegepast op activa die niet over zijn gegaan naar het nieuwe pand. Zie ook paragraaf 1.8.
Waardering debiteuren	●	●	Er is conform 2012 in totaal € 13.000 als voorziening voor oninbare vorderingen in mindering gebracht op de vorderingen. Op basis van een analyse van het inbaarheidsrisico van de vorderingen lijkt de voorziening toereikend.
Voorzieningen	●	●	In 2013 is één nieuwe voorziening getroffen. Als gevolg van het beëindigen van het huurcontract voor de TBC-ruimte is in 2012 een voorziening voor de huurlasten van totaal € 58.000 gevormd. Eind 2013 is bekend geworden dat de GGD Drenthe aansprakelijk is voor de resterende afschrijvingskosten op de gedane investeringen door de GGD Groningen. Daarnaast dient de ruimte in haar oorspronkelijke staat te worden hersteld. Op basis van gesprekken met de GGD Groningen en onderbouwende documentatie is een voorziening van in totaal € 87.000 verantwoord in de jaarrekening 2013. De voorziening is adequaat verwerkt in de jaarrekening 2013.
Overige vorderingen/schulden	●	●	Onder de overige vorderingen en schulden zijn enkele schattingen opgenomen. De omvang hiervan is beperkt. De schattingen zijn door ons beoordeeld en als evenwichtig aangemerkt.

●
Controleverschil

●
Voorzichtig

●
Evenwichtig

●
Optimistisch

●
Controleverschil

Aanvaardbare bandbreedte – gebaseerd op materialiteitsoverwegingen

Tabel 2 Bevindingen inzake schattingen

2. *Grip op uw financiële positie*

2.1 *De GGD weet haar financiële positie in evenwicht te houden*

De financiële positie van de GGD is vooralsnog goed in evenwicht. Er zijn voldoende reserves aanwezig om eventuele tegenvallers op te vangen. Dit blijkt ook uit de paragraaf weerstandsvermogen in het jaarverslag 2013.

In vergelijking met 2012 zijn de reserves met € 368.000 afgenomen van € 3.002.000 (inclusief resultaatbestemming 2012) per eind 2012 tot € 2.634.000 per ultimo 2013. De verwachting bestaat dat de reserves in de komende jaren daadwerkelijk verder zullen worden aangewend. Het is van belang de financiële positie goed te blijven monitoren, mede gezien de huidige bezuinigingen en de ontwikkelingen die mogelijk effect kunnen hebben op de opbrengsten voor de GGD (o.a. decentralisaties gemeenten).

2.2 *Kwaliteit paragraaf weerstandsvermogen is daadwerkelijk verbeterd*

De paragraaf weerstandsvermogen laat ten opzichte van voorgaand jaar een positieve ontwikkeling zien. In de paragraaf (conform onze aanbeveling van vorig jaar opgenomen in het jaarverslag) is aandacht besteed aan de voor de GGD Drenthe relevante risico's. Hierbij is een inschatting gemaakt van de kans en de mogelijke impact van dit risico. Daarbij heeft een kwantificering van de risico's plaatsgevonden. Dit op basis van een risicomanagementsessie van het gezamenlijke managementteam.

De huidige paragraaf biedt naar onze mening voor de gebruiker een veel beter inzicht. Een positieve ontwikkeling dus. Daarnaast is het in het kader van doorontwikkeling van risicomanagement in de organisatie positief dat dit onderwerp daadwerkelijk in het managementteam wordt besproken en gezamenlijk wordt uitgewerkt. Een belangrijk onderdeel van risicomanagement is het creëren van meer bewustwording in de organisatie. Het organiseren van een dag voor het managementteam geeft hieraan mede invulling.

De risico-inschatting in de paragraaf weerstandsvermogen komt uit op een totaal bedrag aan risico's van € 1.865.000. In relatie tot de beschikbare reserves ultimo 2013 ad € 2.634.000 betekent dit dat de huidige weerstandscapaciteit vooralsnog voldoende is.

Om de informatiewaarde van de paragraaf weerstandsvermogen nog verder te verbeteren hebben wij het dagelijks bestuur geadviseerd een korte toelichting op de vermelde risico's in de paragraaf op te nemen. Hiermee kan een nog beter inzicht ontstaan van aard en inzicht van de risico's. Nu is de informatie per risico nog vrij beperkt van aard.

2.3 *Andere opzet jaarverslaggeving biedt meer financieel inzicht*

De opzet van de jaarverslaggeving is in 2013 gewijzigd. Per programma wordt een duidelijke koppeling gelegd tussen de beleidsdoelstellingen en realisatie. Bovendien is een aparte financiële toelichting inclusief analyse opgenomen. Daarnaast is in de programma's ook specifiek aandacht besteed aan de realisatie van niet-financiële indicatoren. Hiermee is naar onze mening de kwaliteit van de jaarverslaggeving positief verbeterd. De huidige opzet biedt meer financieel inzicht in relatie tot de gerealiseerde prestaties. Daarnaast is de jaarverslaggeving hiermee meer in lijn gebracht met de vereisten uit het BBV.

De jaarrekening is opgesteld door het dagelijks bestuur in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

De waarderingsgrondslagen zijn toereikend en ongewijzigd gebleven in 2012

De jaarrekening is opgesteld door het dagelijks bestuur in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de stellige uitspraken in de notities van de Commissie BBV. Wij vinden de toegepaste grondslagen passend. In 2013 zijn geen wijzigingen in de waarderingsgrondslagen doorgevoerd.

3. *De interne beheersing van de GGD Drenthe is van voldoende niveau*

3.1 *Enkele aandachtspunten in de interne beheersing openstaand*

Onze bevindingen over uw interne controleomgeving hebben we weergegeven in onze managementletter 2013 d.d. 13 januari 2014. Onze conclusie was dat de interne beheersing bij de GGD Drenthe van voldoende niveau is. Hieronder voorzien we u van een update over de status van de significante interne controlebevindingen en onze eindejaarscontrole response hierop:

#	<i>Gerapporteerde belangrijkste/significante tekortkoming</i>	<i>Situatie 2014 (jaarrekening -controle)</i>	<i>Situatie 2013 (interim-controle)</i>	<i>Situatie 2012</i>	<i>Update na Rapportage interim-bevindingen controle</i>	<i>Uitgevoerde aanvullende controlewerkzaamheden</i>
1	Betalingsbevoegdheid oud-directeur niet aangepast. Hierop hebben wij geadviseerd om de uit dienst procedure op dit onderdeel specifiek aan te scherpen.	●	●	-	Door de GGD is hier opvolging aan gegeven.	Met betrekking tot de betalingsbevoegdheid van de oud-directeur hebben wij op basis van ontvangen documentatie vastgesteld dat de bevoegdheid is ingetrokken.
2	Er is geen actuele parafenlijst aanwezig.	●	●	-	Vooralsnog heeft er geen actualisatie van de parafenlijst plaatsgevonden.	Met betrekking tot dit onderdeel hebben wij tijdens de jaarrekeningcontrole geen werkzaamheden verricht, de controle is gegevensgericht uitgevoerd.
3	Tijdens de interim-controle hebben wij vastgesteld dat er geen adequate bruto-netto berekeningen worden uitgevoerd en dat door ziekte de interne controle in 2013 niet tijdig was uitgevoerd.	●	●		De achterstanden op de interne controle op salarismutaties zijn opgelost en er zijn adequate bruto-netto berekeningen uitgevoerd.	Wij hebben op de uitgevoerde interne controle op de salarismutaties diverse deelwaarnemingen uitgevoerd alsmede hebben wij vastgesteld dat de bruto-netto berekeningen juist tot stand zijn gekomen. Wij hebben in deze controlewerkzaamheden geen bijzonderheden geconstateerd.
4	Geen controle op de juiste en volledige aan- en afmelding bij het pensioenfonds.	●	●	●	In 2014 zal hier mogelijk opvolging aan worden gegeven.	Geen aanvullende controlewerkzaamheden verricht. Risico wordt niet materieel geacht voor de jaarrekening 2013.

#	Gerapporteerde belangrijkste/significante tekortkoming	Situatie 2014 (jaarrekening -controle)	Situatie 2013 (interim-controle)	Situatie 2012	Update na Rapportage interim-bevindingen controle	Uitgevoerde aanvullende controlewerkzaamheden
5	Diverse aandachtspunten vanuit de IT-omgeving	●	●	●	In 2014 zal hier naar verwachting opvolging aan worden gegeven in gezamenlijkheid met de Veiligheidsregio Drenthe.	Geen aanvullende controlewerkzaamheden verricht.

Tabel 3 Opvolging significante interne beheersingsbevindingen

- = Nieuwe tekortkoming in interne beheersing
- = Voortgang geboekt sinds 2012/interim-controle 2013
- = Geen voortgang sinds 2012/interim-controle 2013
- = Tekortkoming verholpen

3.2 Invoering SEPA

Per 1 februari 2014 (er is sprake van een overgangperiode tot 1 augustus 2014) dienen alle betalingen in de Europese Unie te worden uitgevoerd op basis van de SEPA-standaard (Single European Payment Area), wat onder andere met zich meebrengt dat wordt overgestapt van reguliere bankrekeningnummers naar het uitgebreide IBAN-nummer. Deze wijziging heeft impact op uw financiële systemen.

De relevante systemen van de GGD Drenthe zijn nog niet aangepast. Er zijn nog geen betalingen conform de SEPA-standaard verricht. Naar verwachting zal in 2014 wel tijdig actie worden ondernomen om hieraan opvolging te geven.

3.3 De IT-omgeving is van voldoende niveau maar kent wel aandachtspunten

Artikel 2:393, lid 4 van het Nederlands Burgerlijk Wetboek vereist dat we een reflectie geven op de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking. In onze managementletter hebben wij al uitgebreid over deze bevindingen gerapporteerd. Conform de voorgaande jaren is er niet verder geïnvesteerd in het treffen van interne beheersingsmaatregelen. Hiermee is bewust gewacht tot de verhuizing naar het nieuwe pand en de samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe was gerealiseerd. Voornamelijk het ontbreken van een continuïteitsplan en een formeel gedocumenteerd organisatiebreed informatiebeveiligingsbeleid worden als essentiële verbeterpunten gezien.

De verwachting is dat hier in 2014 actie op zal worden ondernomen door de samenvoeging van de middelenfuncties met de Veiligheidsregio Drenthe.

3.4 Afsluitingsproces niet efficiënt verlopen, achterstanden administratie aandachtspunt

Conform afspraak zijn wij op 3 februari 2014 gestart met de jaarrekeningcontrole. Met name door ziekte op de financiële administratie is het afsluitingsproces niet efficiënt verlopen. Bij de start van de controle was nog geen volledige conceptjaarrekening beschikbaar. Daarnaast zijn diverse onderbouwende specificaties/documenten later aangeleverd en was aangeleverde informatie in diverse gevallen niet van voldoende kwaliteit. De volledige conceptjaarrekening hebben wij uiteindelijk op 11 februari 2014, na onze controle, ontvangen. Wij hebben bij het dagelijks bestuur en de directie nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de verbetering van het afsluitingsproces.

3.5 Geen aanwijzingen van fraude, PwC voldoende onafhankelijk

Fraude, fouten en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening berust bij het dagelijks bestuur. Uit dien hoofde zijn zij verantwoordelijk voor het beschermen van het vermogen van de GGD Drenthe, het voeren van een afdoende financiële administratie en het in stand houden van een geschikt systeem van interne beheersing (waaronder procedures voor het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van geautomatiseerde systemen en het voorkomen en opsporen van fraude, overige onregelmatigheden en fouten en niet-naleving van wet- of regelgeving).

Wij hebben onze controle zodanig ingericht dat wij er redelijk, maar niet absoluut, zeker van kunnen zijn dat materiële afwijkingen in de jaarrekening (waaronder materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude) aan het licht zullen komen.

Onze controle bestond niet uit een uitvoerige controle van transacties zoals noodzakelijk zou zijn om fouten of fraude die niet hebben geleid tot materiële afwijkingen in de jaarrekening te kunnen opsporen. Het dient te worden onderkend dat het controleproces inherente beperkingen kent. Als gevolg van de aard van fraude, met name wanneer daarbij sprake is van verhulling door samenzwering en vervalsing van documenten, is het mogelijk dat bij een controle die is opgezet en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden materiële fraude niet wordt ontdekt.

Hoewel doeltreffende interne beheersingsmaatregelen het risico dat fouten en fraude zich voordoen of onontdekt blijven, doen afnemen, wordt dit risico hiermee niet weggenomen. Wij kunnen daarom niet garanderen dat eventuele fouten of gevallen van fraude ontdekt worden. Gegeven de inherente beperkingen van het controleproces en het interne beheersingssysteem kan en mag er niet op vertrouwd worden dat ons onderzoek alle fouten of gevallen van fraude aan het licht zal brengen.

Er zijn geen aanwijzingen van fraude gebleken

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en opsporen van fraude en onjuistheden berust bij het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur ziet erop toe dat het dagelijks bestuur hiertoe adequate procedures volgt en actie onderneemt als daartoe aanleiding bestaat.

Als uw accountant hebben wij de verantwoordelijkheid om risico's van fraude te herkennen, voor zover deze risico's kunnen leiden tot materiële fouten in de jaarrekening. Tijdens onze controle van de jaarrekening 2013 zijn ons geen aanwijzingen van fraude gebleken.

Wij zijn onafhankelijk

We hebben de naleving van de externe onafhankelijkheidsregels over onze dienstverlening in 2013 bewaakt. We bevestigen dat we deze onafhankelijkheidsvereisten hebben nageleefd.

Bijlage A

Nieuwe Nederlandse regelgeving inzake onafhankelijk heeft impact op onze relatie

De nieuwe Nederlandse onafhankelijkheidsregelgeving is duidelijker én stelt meer grenzen

Per 1 januari 2014 geldt de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De ViO bevat helderder omschreven regels, die op onderdelen verder gaan dan tot voorheen, en helpt de accountant zijn assurance-werkzaamheden objectief uit te voeren. In appendix A.4. is een overzicht opgenomen van de belangrijkste bepalingen van de ViO, voor zover deze afwijken van de huidige regels. Voor u als PwC assurance-klant, zal de ViO impact hebben op verschillende aspecten van onze relatie waaronder een beperking voor wat betreft de duur van de betrokkenheid van onze teamleden, sponsoring en het onderling uitwisselen van geschenken of persoonlijke uitingen van gastvrijheid.

De rotatievereisten voor langdurige betrokkenheid door senior assurance teamleden bij assurance-klanten zijn uitgebreid

Het beleid van PwC ten gevolge van de ViO heeft als principe dat de senior teamleden van het assurance-team moeten roteren als zij voor een periode van (maximaal) zeven jaar betrokken zijn geweest bij dezelfde assurance-klant. Is een senior lid wel (meer dan) zeven achtereenvolgende jaren bij dezelfde klant betrokken, maar minder dan zeven jaar in een senior rol, dan documenteert de eindverantwoordelijke accountant in het controledossier waarom hij/zij vaststelt dat het voortzetten van de betrokkenheid geen significante impact heeft op de onafhankelijkheid en objectiviteit van de accountant. Om situaties te voorkomen waarbij op een en hetzelfde moment meer dan één senior teamlid moet roteren, en als gevolg daarvan de vereiste kwaliteit van assurance-opdracht(en) in gevaar zou kunnen komen, is er een beperkte overgangsclausule in de ViO opgenomen.

Een verbod om assurance-klanten te sponsoren en een verplichting om gastvrijheid / klantrelatie-activiteiten te melden en te bespreken

Verder bevat de ViO een verbod voor accountants om assurance-klanten (zichtbaar) te sponsoren of zich op andere wijze met die klant te associëren. Ook gelden er strikte beperkingen inzake het geven en ontvangen van geschenken en relatiemanagementactiviteiten met assurance-klanten, waarbij de waarde meer dan € 100 per persoon bedraagt. Dergelijke 'klant-entertainment' boven € 100 zal moeten worden besproken met de auditcommissie of het toezichthoudend orgaan van de assurance-klant.